

Prowadził korespondencję z sekcją do spraw podziału administracyjnego, wskazując na główne zadanie stojące przed nią, czyli „...opracowanie projektu zasadniczego podziału administracyjnego Państwa”¹². Prace sekcji miały polegać m.in. na rozważeniu wielu zagadnień administracyjnych powiązanych z kwestiami gospodarczymi, samorządu terytorialnego i obrony¹³. Przewidywano, że w grudniu 1929 r. odbędą się konferencje poświęcone najważniejszym zagadnieniom, takim jak wytyczne podziału administracyjnego na gminy, powiaty i województwa z punktu widzenia samorządu terytorialnego, postulaty gospodarcze w podziale administracyjnym państwa, kwestie narodowościowe w podziale administracyjnym państwa, zespolenie podziału administracyjnego dla niektórych dziedzin administracji państwowej¹⁴.

Komisja opracowała ankietę dotyczącą reformy podziału administracyjnego, którą rozesała do przedstawicieli nauki, administracji rządowej i samorządowej, podmiotów życia gospodarczego¹⁵. Bolesław Markowski otrzymał ankietę z uzasadnieniem, w którym powołano się na doniosłość pracy komisji dla dalszego rozwoju państwa i konieczność rozważenia zasadniczych zagadnień administracyjnych, gospodarczych, samorządu terytorialnego i obrony państwa¹⁶. Poza Markowskim opracowania ankietowe przesłali m.in.: Władysław Grabski – były prezes Rady Ministrów, Stanisław Bukowiecki – Prezes Prokuratury Generalnej, inż. Stanisław Downarowicz – były minister spraw wewnętrznych¹⁷.

Prace sekcji do spraw podziału administracyjnego trwały do 1931 r., gdy sformułowano wnioski, w których zauważono konieczność zmian polegających na podziale kraju na wielkie jednostki administracyjne, „...w których realizowana będzie dekoncentracja administracji, rozszerzająca zakres kompetencji władz

12 Sekcja obradowała pod przewodnictwem Walerego Romana, zob. J. Brzozowski, *Sprawozdanie z działalności Komisji dla Usprawnienia Administracji Publicznej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” 1929, nr 7, s. 242; J. Przygodzki, *Komisja dla Usprawnienia Administracji Publicznej z 1928 roku o podziale administracyjnym państwa na województwa*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2010, nr 3270, Prawo CCCXI, s. 318; Pismo Walerego Romana przewodniczącego sekcji do spraw podziału administracyjnego Państwa do B. Markowskiego, Warszawa 6 lutego 1929 r., Archiwum Państwowe w Kielcach, Spuścizna po Bolesławie Markowskim z Kielc (dalej APK, Spuścizna), sygn. 53, k. 132.

13 W pracach sekcji brali udział: prof. Michał Bobrzyński, Stanisław Kasznica, Eugeniusz Romer, Franciszek Bujak, Józef Buzek, Tadeusz Brzeski, Bohdan Wasiutyński, inż. A. Peretiatkowicz, Wacław Komarnicki, Władysław Leopold Jaworski, Władysław Grabski i Stanisław Grabski, APK Spuścizna, sygn. 53, k. 132–134: pismo Walerego Romana, przewodniczącego sekcji do spraw podziału administracyjnego państwa do B. Markowskiego, Warszawa, 6 lutego 1929 r.

14 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 128, 129: pismo W. Brzezińskiego, sekretarza Sekcji dla spraw podziału administracyjnego państwa do B. Markowskiego, Warszawa, 8 listopada 1929 r.

15 T. Łubiarz, *Koncepcje...*, s. 216.

16 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 132, 133: pismo Walerego Romana, przewodniczącego sekcji dla spraw podziału administracyjnego Państwa w Komisji dla Usprawnienia Administracji Publicznej do B. Markowskiego, Warszawa, 8 lutego 1929 r.; na temat sekcji zob. J. Brzozowski, *Sprawozdanie...*, s. 243.

17 J. Przygodzki, *Komisja...*, s. 319.

skarbowość. Jest to istotne z punktu widzenia rozwiązywania problemów gospodarczych w życiu społeczeństwa³³.

Absolwenci studium nauk społecznych po końcowym egzaminie powinni mieć możliwości dalszej kariery. Należałoby im także ułatwić dalszą edukację, dostęp do stypendiów zagranicznych, zdobywanie wyższych stopni naukowych. Według Markowskiego zapewne większość z nich będzie widziała swoją przyszłość w zawodach związanych z wymiarem sprawiedliwości, sądownictwem i adwokaturą, służbą dyplomatyczną i konsularną³⁴.

Istotny wpływ na funkcjonowanie państwa ma dobrze zorganizowana i działająca administracja. Konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków materialnych, aby przyciągnąć do służby państwowej osoby o odpowiednim przygotowaniu i wartościach moralnych. Brak działania państwa w tym zakresie może spowodować, że „...nie będziemy mieli dostatecznej liczby wyższych urzędników administracyjnych i musimy uciekać się do surogatów w przygotowaniu urzędników, w rodzaju skróconych kursów praktycznych, na które zgłaszać się będą słabsze i niedoksztalczone umysły...”³⁵. Posiadanie urzędników administracyjnych odpowiednio wykształconych i zdolnych do szybkiego i samodzielnego załatwiania spraw może wpłynąć na zmniejszenie korpusu urzędniczego. Wyższa uczelnia zorganizowana wyłącznie pod kątem wymagań nauki nie może dać kandydatowi na wyższego urzędnika administracyjnego tej wiedzy fachowej, która byłaby mu niezbędna do codziennej pracy w służbie państwowej. Kandydat na urzędnika administracyjnego powinien opanować potrzebną wiedzę w toku jednorocznego studium dodatkowego³⁶.

Odmienne stanowisko niż Markowski reprezentował przewodniczący komisji Jaroszyński. Uważał, że struktura zadań realizowanych przez administrację państwową jest tak skomplikowana, że stanowi przyczynek do bardziej różnorodnego traktowania zadań stojących przed absolwentami studiów przygotowujących do pracy w administracji państwowej. Stąd pomysł, aby w administracji byli zatrudniani absolwenci różnych kierunków studiów, dla których powinno się zorganizować specjalną szkołę zawodową³⁷.

Propozycje przedstawiane m.in. przez Markowskiego znalazły swój wyraz w trakcie obrad odbywającego się w czerwcu 1929 r. w Poznaniu I Polskiego Kongresu Nauk Administracyjnych. Zajmowano się wówczas zagadnieniami podejmowanymi przez Komisję dla usprawnienia administracji publicznej, działającą przy Prezydium Rady Ministrów.

Postulowano konieczność prowadzenia stałych badań nad systemem pracy biurowej w urzędach administracji publicznej pod kątem najdalej idących uproszczeń i zasad naukowej organizacji pracy³⁸.

33 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 103; B. Markowski, *Studium...*, s. 2.

34 Tamże.

35 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 104; B. Markowski, *Studium...*, s. 22.

36 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 105; B. Markowski, *Studium...*, s. 2.

37 A. Gądek, *Koncepcje...*, „Rocznik Administracji Publicznej” 2016 (2), s. 476.

38 „Samorząd Terytorialny. Kwartalnik poświęcony teorii i życiu samorządu terytorialnego” 1929, z. 3, s. 76.

w latach 1929–1931 profesor nie uczestniczył już czynnie w życiu politycznym i naukowym. Jak sam pisał do przewodniczącego sekcji Lewalskiego: „Dziękując bardzo za pamięć o mnie i za zaproszenie na posiedzenie sekcji rachunkowo-kasowej ... obecnie nie jestem jednak w możliwości przyjąć w nim udziału. Przebywszy w zimie grypę i będąc już w dość podeszłym wieku musiałem opuścić Warszawę i mieszkam obecnie w Kielcach, a dopóki nie wydobrzeję, nie mogę wyjeżdżać. Tym niemniej interesuję się bardzo pracami komisji i będę Panu Prezesowi niezmiernie zobowiązany jeżeli Szanowny Pan poleci wysłać mi protokół narad i ich wyniki”⁵³.

53 APK, Spuścizna, sygn. 53, k. 98: brudnopis odpowiedzi na pismo Antoniego Lewalskiego, Warszawa 16 marca 1931 r.

Jan Główka (Kielce History Museum)**Bolesław Markowski - Excursionist, Scientist, Statesman**

Bolesław Markowski was born on March 23 1862 in Zawichost. He was a lawyer, social activist and state economist, who spent his youth in Kielce. He attended high school here and after the completion of education at the University of Warsaw settled in Kielce and started his professional career. He was not only a lawyer. Markowski is a multi-dimensional character and his biography should be considered both from the perspective of Kielce as well as at the state level. After graduation he settled in Kielce, in 1885 he was secretary of the Prosecutor's Office of the District Court and in subsequent years he became head of the civil section of the court. In the years 1891-1911 he was a writer and mortgage secretary. In 1908 he participated in the creation of the Kielce branch of the Polish Tourist Association, took part in reading actions, supported the PTK museum in Kielce and was the donor of numerous exhibits and books to the library and museum collection. During World War I Markowski was involved in social activities as he was one of the founders of the Citizens' Relief Committee of the city of Kielce. In 1917 he worked in the Treasury Department of the Provisional Council of State. In 1916 Markowski became a member of the City Council and from January 1 1918 to February 1 1919 he was deputy-mayor of Kielce. In 1918 he was a member of the Council of State nominated by Regency Council. In October of that year in Lublin he took over fiscal administration from the Austrian authorities. From March 1920 until September 1921 he was the director of the Tax Chamber in Kielce. In November of 1920 Treasury Minister involved B. Markowski in the establishment of the tax authorities in Poland and in September 1921 appointed him deputy minister (a position he held from September 1, 1921 until October 1, 1926), with the task of running the Department of Administration, Tax and Fees and the Department of Customs. He was one of the founders of Polish treasury system of the Second Republic. In the 1920's he taught law at the Higher School of Economics in Warsaw. In 1925 he received the title of professor and became head of the department of the tax law. Further he served as vice-rector and rector (1928-1929) of the University. In 1931 B. Markowski returned to Kielce and continued his work for the city, taking part in many social initiatives. He was a member of many societies, president of the Kielce branch of the Polish Tourist Association and president of the Society for Children Hospital. In 1933 he became a member of the Committee for the Celebration of Ashes of Hetman Stefan Czarnecki. He died in Kielce on September 30 1936.

Key words: Bolesław Markowski, Second Republic, Kielce, economic history of Poland